

KORRALDUS

Tartu

kuupäev digiallkirjas 5-1/CM/55

Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudi seksuaaltervise uuringute keskuse lastekaitse põhimõtted

Võttes aluseks Tartu Ülikooli rektori 31. augusti 2015. a käskkirjaga nr 22 kinnitatud ning 16. detsembri 2016. a käskkirjaga nr 56, 15. juuni 2018. a käskkirjaga nr 17, 15. märtsi 2021. a käskkirjaga nr 4 ja 15. augusti 2022. a käskkirjaga nr 14 muudetud kliinilise meditsiini instituudi põhikirja punkti 18.1, kinnitan Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudi seksuaaltervise uuringute keskuse lastekaitse põhimõtted järgmiselt.

1. Lähtekohad

- 1.1. Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudi seksuaaltervise uuringute keskuse (edaspidi: keskus) missioon on tõenduspõhiste sekkumiste väljatöötamise ja rakendamise kaudu Eesti elanike seksuaal- ja reproduktiivtervise parandamine. Keskuse tegevussuunad on teadusuuringud, valdkonna indikaatorite väljatöötamine ja analüüs, koolitused, arendustegevus ja avalikkusele suunatud teavitustöö.
- 1.2. Keskus toetab laste õigusi ning on pühendunud laste ohutuse ja heaolu tagamisele. Keskuse lastekaitse põhimõtete sõnastamisel ja rakendamisel lähtutakse asjakohastest õigusaktidest, sh lastekaitseadusest ja ÜRO lapse õiguste konventsioonist.
- 1.3. Keskuse töötajad ja keskusega koostööd tegevad isikud kannavad oma töö käigus ühtset vastutust ja on pühendunud laste väärkohtlemise teadvustamisele, ennetamisele ja sellest teavitamisele ning sellele reageerimisele.
- 1.4. Keskuse lastekaitse põhimõtete eesmärk on
 - 1.4.1. sõnastada väärtused ja tõekspidamised ning kirjeldada meetmed, mida rakendatakse keskuse töös laste heaolu tagamiseks ja nende kaitsmiseks igasuguse väärkohtlemise eest keskuse töö käigus;
 - 1.4.2. anda keskuse töötajatele ja koostööpartneritele selged juhised, mida teha lapse väärkohtlemise kahtluse korral.
- 1.5. Keskuse lastekaitse põhimõtted kehtivad nii töölepingu kui ka võlaõigusliku lepingu alusel keskuses töötajatele, samuti praktikantidele, vabatahtlikele jt, kes keskuses või keskuse nimel tegutsedes lastega kokku puutuvad. Samuti eeldatakse lastekaitse põhimõtetest lähtumist keskuse koostööpartneritelt.
- 1.6. Keskuse lastekaitse põhimõtted vaadatakse üle ja neid täiendatakse vastavalt vajadusele, sh uute tegevuste kavandamisel ja kehtivate õigusaktide muutumisel.

2. Mõisted

- 2.1. Laps on alla 18-aastane isik. Kui isiku vanus ei ole teada ja on põhjust arvata, et ta on alla 18-aastane, käsitatakse isikut lapsena, kuni ei ole tõendatud vastupidist.
- 2.2. Lapse heaolu on lapse arengut toetav seisund, milles lapse füüsilised, tervislikud, psühholoogilised, emotsionaalsed, sotsiaalsed, kognitiivsed, hariduslikud ja majanduslikud vajadused on rahuldatud.

- 2.3. Lapse väärkohtlemine on nii füüsiline kui ka vaimne vägivald, hooletusse jätmine või hooletu kohtlemine, ärakasutamine, sealhulgas äriine ärakasutamine ja seksuaalne kuritarvitamine.
- 2.4. Lapsega töötav isik on tööülesannete täitmisel lapsega vahetult kokku puutuv isik, sealhulgas praktikant või vabatahtliku töö tegija.

3. Põhimõtted

- 3.1. Lapse õiguste ja heaolu tagamisel lähtutakse keskkuses järgmistest ÜRO lapse õiguste konventsioonis ja Eesti lastekaitseaduses sätestatud põhimõtetest:
 - 3.1.1. igal lapsel on sünnipärane õigus elule, ellujäämisele ja arengule;
 - 3.1.2. igal lapsel on õigus võrdsele kohtlemisele ilma igasuguse diskrimineerimiseta;
 - 3.1.3. kõigis lapsi puudutavates ettevõtmistes tuleb esikohale seada lapse huvid;
 - 3.1.4. igal lapsel on õigus iseseisvaks seisukohavõtuks kõigis teda puudutavates küsimustes ning õigus väljendada oma vaateid.
- 3.2. Keskus rakendab lastekaitse põhimõtteid, võttes arvesse järgmist:
 - 3.2.1. nulltolerants laste väärkohtlemise suhtes: keskus mõistab hukka mistahes vormis laste väärkohtlemise ja laste kuritarvitamisega seotud infokandjate omamise ning neile juurdepääsu võimaldamise. Keskus ei kaasa oma töösse teadlikult kedagi, kes kujutab ohtu lastele.
 - 3.2.2. laste huvide tunnustamine: keskus mõistab, et mõnel lapsel on suurem oht langeda väärkohtlemise ohvriks. Eriti haavatavad on puuetega lapsed, konfliktsituatsioonis olevad lapsed, samuti sisserändajatest vanemate või vanemateta lapsed.
 - 3.2.3. vastutuse jagamine lastekaitse korraldamise eest: tehes koostööd partneritega, kes ei ole kehtestanud lastekaitse põhimõtteid, tagab keskus, et partnerid on teadlikud keskuse lastekaitse põhimõtetest ja nõustuvad nendest oma töös lähtuma.

4. Tegevusjuhised

- 4.1. Keskuse tegevuse käigus puututakse lastega kokku eeskätt järgmistes olukordades:
 - 4.1.1. keskuse poolt koolitatavad lektorid käivad koolides tervisedenduslikke loenguid pidamas;
 - 4.1.2. keskus viib laste hulgas läbi küsitlusuuringuid, mis kooskõlastatakse enne Tartu Ülikooli (edaspidi: ülikool) inimuuringu eetika komiteega.
- 4.2. Keskus tagab lastega töötavate isikute väljaõppe lastekaitse ja laste õiguste alal. Lastega töötavad isikud kinnitavad keskuse lastekaitse põhimõtete tutvumist ja nendest juhendumist kirjalikult.
- 4.3. Ülikool kontrollib, et ülikoolis töötavatele või tööle asuda soovivatele isikutele (st nii töölepingu kui ka võlaõigusliku lepingu alusel töötajad, samuti praktikandid, vabatahtlikud jt, kes ülikoolis või ülikooli nimel tegutsedes lastega kokku puutuvad) ei ole kehtestatud lastekaitseaduse paragrahvis 20 kirjeldatud lastega töötamise piirangut. Keskuses lastega töötavate isikute tausta kontrollitakse vähemalt kord aastas. Juhised kontrolli teostamiseks on kättesaadavad ülikooli siseveebis.
- 4.4. Lastega töötavad isikud peavad lisaks Eestis kehtivate õigusaktide nõuete täitmisele oma tegevuses lähtuma punktis 3 esitatud põhimõtetest ja väärtustest.
- 4.5. Lapse väärkohtlemisest või selle kahtlusest teatamine vastavalt lastekaitseaduse paragrahvile 27 on kohustuslik kõigile sellist teavet omavatele isikutele, sh ka keskkuses lastega töötavatele isikutele.
- 4.6. Lapse väärkohtlemisest, selle kahtlusest või keskuse lastekaitse põhimõtete vastu eksimisest (edaspidi: lapse väärkohtlemine) tuleb teatada oma vahetule juhile (kui see ei ole võimalik, siis oma vahetu juhi vahetule juhile) ja vajaduse korral lastekaitsetöötajale või politseile. Suure ohu korral lapse heaolule või kiiret sekkumist vajava olukorra puhul

- ei pea enne punktis 4.9.5 kirjeldatud teavitamist läbima juhtumi lahendamise protsessi keskuses. Keskuse kontakt väärkohtlemisest teatamiseks esitatakse ka keskuse veebilehel.
- 4.7. Lapse väärkohtlemise teate menetlemisel on kohustus järgida konfidentsiaalsuskohustust, kui riiklik õigusakt ei nõua teisiti.
- 4.8. Lapse väärkohtlemise juhtumi lahendamisel on oluline silmas pidada järgmist:
- 4.8.1. millised on tõendid lapse väärkohtlemise või lastekaitse põhimõtete rikkumise kohta;
- 4.8.2. tuvastada riskid lapsele;
- 4.8.3. kohaldada meetmed lapse kaitsmiseks ja riskide vähendamiseks;
- 4.8.4. teha kokkulepped järgmiste sammude osas, sh kiireloomulised meetmed keskuse töös ja vajadusel lastekaitsetöötaja või politsei poole pöördumine.
- 4.9. Juhised väärkohtlemisest teatamiseks:
- 4.9.1. Teade esitatakse eelistatult kirjalikult, suulise teatamise korral peab juht selle kirjalikult fikseerima.
- 4.9.2. Olukorra kirjeldus peab olema võimalikult üksikasjalik ning keskenduma sellele, mida öeldi või vaadeldi, kes oli kohal ja mis juhtus. Spekuleerimine ja tõlgendamine tuleks selgelt eristada faktilistest asjaoludest.
- 4.9.3. Teates esitatud juhtum loetakse esialgu pigem väidetavaks kui tõestatuks. Kogutud infot tuleb käsitleda konfidentsiaalsena ja see edastatakse ainult olukorra lahendamisega seotud isikutele.
- 4.9.4. Teatajale ja võimalikele teistele asjaosalistele tuleb selgitada, et juhtumi asjaoludest tulenevalt ei ole alati võimalik täielikku konfidentsiaalsust tagada (näiteks lastekaitseadusest tuleneva teavitamiskohustuse täitmisel).
- 4.9.5. Abivajavast lapsest lastekaitseaduse paragrahvi 26 tähenduses tuleb viivitamata teatada kohaliku omavalitsuse üksusele või lasteabi telefonil 116 111 ning vajadusel ka politseile.
- 4.10. Juhtumi lahendamine keskuses:
- 4.10.1. Teate saanud juht analüüsib olukorda, kaasates vastavalt vajadusele teisi ülikoolis selleks pädevust omavaid töötajaid (sh personalitöö juristi).
- 4.10.2. Lapse kaitsmiseks võib osutada vajalikuks võtta koheseid meetmeid tagamaks, et edasist väärkohtlemist ei saaks toimuda.
- 4.10.3. Juhul kui tuvastatakse keskuse lastekaitse põhimõtete raske rikkumine, võib see ülikooli ja riiklike õigusaktide nõudeid järgides kaasa tuua töösuhte lõpetamise rikkumise toime pannud isikuga.
- 4.10.4. Juhul kui juhtumi asjaolude põhjal on tegemist diskrimineerimise või kiusamise juhtumiga, siis lahendatakse see vastavalt ülikooli võrdse kohtlemise juhendis antud suunistele.
- 4.10.5. Juhul kui juhtumi asjaolud annavad põhjust kahtlustada kuritegu või muud tõsist lastekaitsealast rikkumist või on tegemist abivajava lapsega lastekaitseaduse paragrahvi 26 tähenduses, siis on kohustuslik teavitada lastekaitsetöötajat või politseid.

(allkirjastatud digitaalselt)

Pille Taba

kliinilise meditsiini instituudi juhataja